

*Andreja Brancelj Bednaršek**Aleš Gačnik*

POROČILO O ETNOLOŠKEM DELU V BELOKRANJSKEM MUZEJU METLIKA

Belokranjski muzej od leta 1996 nima zaposlenega kustosa etnologa. Za etnološko delo skrbi, kolikor pač lahko, direktorica muzeja, pa tudi vsi drugi zaposleni.

Tako smo v letu 1997 zbrali 131 etnoloških predmetov. 29 jih je bilo podarjenih, 102 predmeta, ki tvorita zbirko kovaškega orodja, pa smo odkupili. Vsi podarjeni predmeti so bili vpisani v akcisijsko knjigo, iz prejšnjih let pa je bilo obdelanih 62 predmetov.

Kot gradivo za televizijo, predavanja, prispevke v poljudni literaturi in strokovne članke je bilo v letu 1997 objavljenih 340 etnoloških predmetov. Na raznih razstavah je bilo uporabljenih 474 predmetov, stalne razstave Belokranjskega muzeja pa so ponujale na ogled v Metliki 1270, v Semiču 253 in v Vinici 19 etnoloških predmetov.

V letu 1997 se je za okoli 100 enot povečala etnološka fototeka, negoteka in diateka. Pridobili pa smo tudi nekaj sto kosov drobnega tiska.

Med lastnimi občasnimi razstavami je bila likovno-etnološka Veseli vuzem, kjer je bilo razstavljenih 68 linorezov pisanic Arpada Šalamona, 40 jedkanic pisanic Jožeta Žlause in 194 velikonočnih voščilnic iz zbirke Hede Vidmar Šalamon. Razstavo si je v Ganglovem razstavišču metliškega gradu ogledalo 1030 obiskovalcev.

Pripravili smo tudi lastno gostujočo razstavo z naslovom Belokranjske pisanice v Pokrajinskem muzeju v Kočevju. Razstavili smo pisanice, vezenine, pripomočke za izdelovanje pisanic in fotografije, vse iz zbirke Belokranjskega muzeja. Razstavo je obiskalo 580 ljudi. Hkrati smo v Kočevju pripravili tudi tečaj izdelovanja belokranjskih pisanic, kjer je imela Andreja Brancelj krajše uvodno predavanje.

Ker v Belokranjskem muzeju nimamo dovolj strokovnega kadra, najbolj trpi naše raziskovalno in publicistično delo. V letu 1997 je bilo raziskovalno delo povezano z nastajanjem vinogradniške zbirke v Semiču, ki sta jo zasnovala Andreja Brancelj in arhitekt Marjan Loboda. Novo stalno razstavo je 18. julija 1997 odprl Stanislav Mrvič, direktor Uprave RS za kulturno dediščino.

V Belokranjskem muzeju je bila poleti 1997 na enomesečni praksi študentka etnologije Anita Matkovič.

Sicer pa si je zbirke Belokranjskega muzeja v letu 1997 ogledalo 23329 ljudi in mnogi med njimi so se še posebej zanimali za etnološke predmete.

V Belokranjskem muzeju si želimo, da bi se lahko kadrovsko okrepili. Če bi imeli na primer kustosa etnologa ter kustosa pedagoga, bi bilo naše delo prav gotovo bolj opazno. Upamo, da se nam bodo želje uresničile.

POROČILO O DELOVANJU ODDELKA ZA ETNOLOGIJO V POKRAJINSKEM MUZEJU PTUJ TER BIOGRAFIJA, BIBLIOGRAFIJA IN EXPOGRAFIJA KUSTOSOV ETNOLOGOV V LETU 1997

Na Oddelku za etnologijo PMP sva bila v letu 1997 zaposlena dva, kustos etnolog Andrej Brence ter višji kustos etnolog Aleš Gačnik, vodja Oddelka za etnologijo. Oddelke v preteklem letu še ni pridobil ustreznih prostorov za stalno muzejsko postavitve, zato smo bili pri našem delu vezani na izražanje skozi občasne muzejske razstave.

Pri rednem muzejskem delu smo se posebno posvetili urejanju dokumentacije, ki je povezana s kulturo mask in maskiranja ter z obsežnimi pripravami na stalno muzejsko postavitve mask (muzeološki scenarij razstave, nove pridobitve, priprava strokovnih besedil in fotografij za katalog ob stalni postavitvi, pridobivanje dodatnih finančnih sredstev za realizacijo zastavljenega projekta itn.).

Med izredno pomembnimi opravljenimi strokovnimi nalogami, ki so presegale oddelčno ambicioznost, moramo izpostaviti tudi projekt nove celostne grafične podobe Pokrajinskega muzeja Ptuj. Projekt je na iniciativo takratnega v.d. direktorja Ivana Vidoviča zasnoval, vodil in izpeljal Aleš Gačnik, ki je izdelal celotno metodologijo za izvedbo vabljenega natečaja, na katerega smo povabili tri oblikovalce in njihove studije: Vladimira Pezdrica (Quadrat design, Ljubljana), Boštjana Botasa Kendo (studio Botas, Ljubljana) ter Aleksandro Saš (Studio Saš, Maribor). Recenzentska ekipa je bila sestavljena iz nekaterih muzejskih sodelavcev, v.d. direktorja Ivana Vidoviča, arheologinje Mojce Vomer Gojkovič, umetnostne zgodovinarke Marjete Ciglenceki in dveh zunanjih ekspertov, profesorja muzeologije dr. Tomislava Šole ter arhitekta Marjana Lobode. Komisiji je predsedoval Aleš Gačnik, ki je po končanem natečaju pripravil razstavo s katalogom o zasnovi in izvedbi omenjenega projekta, organiziral pa je še nekaj delovnih srečanj med ožjim odborom recenzentov in izbranim oblikovalcem Vladimirjem Pezdircem (Studio Quadrat design).

Oba kustosa sta se strokovno udeleževala tudi izven muzeja:

Expografija in bibliografija kustosa etnologa Andreja Brence:

Andrej Brence je avtorsko sodeloval pri izvedbi naslednjih razstav:

- Na poti k stalni postavitvi zbirke mask, soavtor razstave z Alešom Gačnikom, Pokrajinski muzej Ptuj, Ptujski grad, 19. junij - 17. avgust 1997
- Od zrna do kruha. Razstavo, ki je bila del prireditve Dobrote slovenskih kmetij, je v stavbi mestne občine pripravil Oddelke za kmetijske dejavnosti občine Ptuj v času od 24.3. - 7.4.1997. Za

razstavo sem pripravil predmete in fotografski material iz muzejskega fonda. Posojenih je bilo 11 lesenih predmetov in 5 črnbelih fotopovečav na temo priprave in peke kruha.

Andrej Brence, bibliografija v letu 1997:

- **Vinaski muzej v Ptuj** od ustanovitve leta 1937 do otvoritve 1946, Etnolog / Glasilo Slovenskega etnografskega muzeja, 6 (LVII), Ljubljana, 1996, str. 79-92
- **Starodavni pustni liki**, v: Na poti k stalni postavitvi zbirke mask v ptujskem muzeju, zloženka, Pokrajinski muzej Ptuj, Ptujski grad, 1997, ni paginiranih strani
- Zgodovina vinogradništva na ptujskem območju, Ptujčan / Glasilo mestne občine Ptuj, III., 1997, str. 6
- **Poročilo o delu na Oddelku za etnologijo v Pokrajinskem muzeju Ptuj v letu 1996**, Glasnik Slovenskega etnološkega društva, 37, 1-2, 1997, str. 67-68

Biografija, expografija in bibliografija višjega kustosa etnologa Aleša Gačnika:

- Udeležba na rednih sejah Izvršnega odbora Slovenskega etnološke društva (do maja 1997),
- sodelovanje na sejah uredniškega odbora Etnologa in Glasnika Slovenskega etnološkega društva (do maja 1997),
- recenziranje desetih raziskovalnih nalog na 6.regijskem srečanju mladih raziskovalcev srednješolcev in osnovnošolcev Spodnjega Podravja, Prlekije in Prekmurja v Murski Soboti in na Ptuj,
- vabljen udeležba na veliki mednarodni simpozij "Maske v tradicionalni kulturi Evrope" (Binche, St.Vaast: februar 1997), kjer je Aleš Gačnik imel dve predavanji oz. referata, ki bosta predvidoma objavljena v knjigi konec leta 1998:
- **Le masque comme phénomène muséologique / Expositions de masques au musée: entre fiction et réalité** (The mask as a museological phenomenon / Museum exhibitions of masks between fiction and reality), Le masque dans la tradition européenne, Symposium scientifique, 03.02.-12.02.1997, Musée international du carnaval et du masque, Binche, Belgique,
- **Modification de la culture carnavalesque traditionnelle de Slovenie / Le syndrome de la "Kurentomania"** (Modifications of the traditional carnival culture in Slovenia / "Kurentomania" as a syndrome), Le masque dans la tradition européenne, Symposium scientifique, 03.02.-12.02.1997, Musée international du carnaval et du masque, Binche, Belgique,
- sodelovanje pri organizaciji in izvedbi posveta Etnologija v šoli, ki ga je v Portorožu organiziralo Slovensko etnološko društvo,
- referat z objavo na simpoziju Slovenskega muzejskega društva v Murski Soboti:
- Med virtualno mrtvimi in kibernetičnimi muzeji / Med nacionalnim in evropskim poročilom o kulturni politiki Slovenije ter globalnimi megatrendi na prelomu tisočletja,
- sodelovanje pri oblikovanju sklepov delovne skupine za muzejsko kritiko (Zborovanje Slovenskega muzejskega društva v Murski Soboti).

Aleš Gačnik je avtorsko sodeloval pri izvedbi naslednjih razstav:

- **Koranti**, Fotografska delavnica ZKOS (Ptuj 1996), Miheličeva galerija, 30.1.-16.2.1997, Pokrajinski muzej Ptuj in ZKOS
- **Med slovenskimi kurenti in sibirskimi šamani**, razstava Ljube in Sergeja Hahonin, soavtor razstave z Stanko Gačnik, Mestna občina Ptuj, Ptuj, februar 1997
- **Podoba vašega muzej / Natečaj za celostno grafično podobo Pokrajinskega muzeja Ptuj** ter predstavitev oblikovalskih dosežkov

studia Saš, studia Botas ter studia Quadrat design, avtor razstave, Pokrajinski muzej Ptuj, Miheličeva galerija, 27.marec - 13.april 1997

- **France Mihelič - Riba Faronika**, soavtor razstave s Stanko Gačnik, Pokrajinski muzej Ptuj, Miheličeva galerija, 24.april - 21.september 1997
- **Na poti k stalni postavitvi zbirke mask**, soavtor razstave z Andrejem Brencetom, Pokrajinski muzej Ptuj, Ptujski grad, 19.junij - 17.avgust 1997

Aleš Gačnik, bibliografija v letu 1997:

- **Korant kot fotografsko doživetje**, Korant / Fotografska delavnica ZKOS (Ptuj, 1996), ZKOS in Pokrajinski muzej Ptuj, 1997
- **Korant kot fotografsko doživetje**, Mentor, Mesečnik za vprašanje literature in mentorstva, 1-2, XVIII.letnik, Ljubljana, 1997, str.110
- **Foto-koranti**, Razstava fotografske delavnice pod mentorskim vodstvom Hermana Pivka, Tednik, 30.1.1997, str.10
- **Korantove foto metamorfoze**, Večer, 4.2. 1997, str.15
- & Gačnik, Stanka, **Med slovenskimi kurenti in sibirskimi šamani**, razstava Ljube in Sergeja Hahonin, zloženka, Mestna občina Ptuj, Ptuj, februar 1997
- **Identiteta muzeja / Natečaj za celostno grafično podobo Pokrajinskega muzeja Ptuj**, v: Podoba vašega muzej / Natečaj za celostno grafično podobo Pokrajinskega muzeja Ptuj ter predstavitev oblikovalskih dosežkov studia Saš, studia Botas ter studia Quadrat design, Pokrajinski muzej Ptuj, 1997, str.2-3
- **Oris izhodišč za muzeološki scenarij razstave Podoba vašega muzeja**, v: Podoba vašega muzej / Natečaj za celostno grafično podobo Pokrajinskega muzeja Ptuj ter predstavitev oblikovalskih dosežkov studia Saš, studia Botas ter studia Quadrat design, Pokrajinski muzej Ptuj, 1997, str.15
- **Sodobno oblikovanje in celostna grafična podoba muzeja**, Tednik, 27.3.1997, str.6
- **Muzeološke refleksije Miheličeve ribe Faronike / Prispevek k transformaciji umetniških galerij v umetniške muzeje**, v: France Mihelič / Riba Faronika, Pokrajinski muzej Ptuj, Miheličeva galerija, 1997, 32 str.
- **Kultura mask in maskiranja / Prispevek k štiridesetletnim prizadevanjem po ureditvi zbirke mask v ptujskem muzeju**, v: Na poti k stalni postavitvi zbirke mask v ptujskem muzeju, zloženka, Pokrajinski muzej Ptuj, Ptujski grad, 1997, ni paginiranih strani
- **V pričakovanju stalne muzejske predstavitve dediščine mask in maskiranja v ptujskem muzeju**, Tednik, 19.6.1997, str.6
- **Zamegljena podoba ljudske kulture / Razstava o kulturi mask in maskiranja v Pokrajinskem muzeju Ptuj**, Ptujčan, Leto III, šte.7-8, 28.julij 1997, str.9
- **Znamenja - pomniki ljudske kreativnosti in religioznosti / Topografija znamenj v župniji Sv.Marjete niže Ptuj**, Tednik, 28.8.1997, str.10
- **Recenzije 10.raziskovalnih nalog**: Kakšna vina lahko pijemo v ptujskih lokalih (ŠC Ptuj, Poklicna in tehniška kmetijska šola), Lükarija in lükariji (OŠ Gorišnica), Sejem bil je živ (OŠ II., Murska Sobota), Borovo gostüvanje (OŠ Tišina), Mojster s srcem (OŠ I., Murska Sobota), Dobrote iz črne kuhinje (OŠ Destrnik), Ormoški spominki (OŠ Ormož), Ormoški turizem včeraj, danes in v prihodnosti (OŠ Ormož), v: Mladinsko raziskovalno delo v letu 1997, 5.srečanje mladih raziskovalcev Spodnjega Podravja, Prlekije in Prekmurja, BISTRA - Biro za strateško tehnološki razvoj, Murska Sobota, Ptuj, 1997, str. 21, 42-47
- & Komavec, Maša & Terseglav, Marko & Ramšak, Mojca & Muršič, Rajko, **Iz domačijstva, Iz Tujstva**, Glasnik Slovenskega

etnološkega društva, 37, 1-2, 1997, str. 94-95

- **Poročilo o delu na Oddelku za etnologijo v Pokrajinskem muzeju Ptuj v letu 1996**, Glasnik Slovenskega etnološkega društva, 37, 1-2, 1997, str. 67-68
- **Med virtualno mrtvimi in kibernetičnimi muzeji / Med nacionalnim in evropskim poročilom o kulturni politiki Slovenije ter globalnimi megatrendi na prelomu tisočletja**, Zborovanje Slovenskega muzejskega društva, Murska Sobota, 8.-10. oktober 1997, Ljubljana, 1997, str. 86-115
- **"Maske so ful kul" / Družbena akcija v obliki občasne razstave v Pokrajinskem muzeju Ptuj**, ARGO, 40 / 2, 1997, str. 63-66
- & Gačnik, Stanka, **Umetnost in znanost / Likovna umetnost v znanstvenoraziskovalnem središču Bistra Ptuj**, v: Znanstveno-raziskovalno središče Bistra Ptuj, Ptuj, 1997, str. 7-23
- **Umetnost naj bi nadomestila šport** (o zbirateljstvu in muzejih na prelomu tisočletja), kolumn, Dnevnik, 11.11.1997, str. 19

Marija Počivavšek

MUZEJ NOVEJŠE ZGODOVINE CELJE V LETU 1997

Muzej novejše zgodovine Celje je zgodovinski muzej, ki se ukvarja z zbiranjem, raziskovanjem in predstavitvijo zgodovine Celja od začetka 20. stoletja do današnjih dni. Muzej, v katerem je 15 redno zaposlenih, zelo živo komunicira z javnostjo in posveča posebno pozornost kvalitetni ponudbi za muzejsko publiko. Razstavna dejavnost muzeja, ki je vidna in dostopna vsem obiskovalcem, je organizirana kot kombinacija stalnih in občasnih dejavnosti. Od stalnih razstav v muzejski zgradbi sedaj deluje otroški muzej Hermanov brlog, v dislociranem originalnem ateljeju zbirka fotografa Josipa Pelikana, v poslopju nekdanjega minoritskega samostana pa je razstava o žrtvah nacističnega nasilja (Stari pisker). Program občasnih razstav zajema teme, ki poglobljajo vsebine, ki so na drugih mestih obdelane zgolj informativno ali pa so v danem trenutku posebno aktualne. Živi del dejavnosti so muzejske delavnice, predavanja, vodstva, ankete in druga raznovrstna srečanja kustosov z vedoželjnimi obiskovalci in prijatelji muzeja. Zelo živahna pa je tudi publicistična in založniška dejavnost muzeja. Muzejsko delo je bilo v letu 1997 organizirano v kustodiatih za zgodovino, v katerem se prepletajo zgodovinske in etnološke metode dela (zaposleni 3 kustosi zgodovinarji in 1 etnologinja), kustodiatu za pedagoško delo (1 kustosinja, 1 animatorka), kustodiatu za dokumentacijo (1 kustosinja) ter kustodiatu za restavriranje in konservacijo (1 tehnik). Strokovno delo muzeja je usmerjala direktorica Andreja Rihter.

Pridobivanje predmetov in muzejske zbirke

V okviru rednega dela je bil poudarek na zbiranju predmetov in obdelavi muzejskih zbirk. Večino novopridobljenih predmetov smo zbrali z darili – kar 1499, kar je za 23% več kot leto poprej. Od pomembnejših pridobitev bi na tem mestu omenili, da smo po

stečaju Zlatarne Celje, podjetja z bogato tradicijo, začeli z evidentiranjem izdelkov in zlatarskih delavnic, konec leta pa tudi z njihovim prevzemanjem. Tako se je zbirka obrti obogatila še z enim, za Celje zelo pomembnim segmentom.

Pri delu z zbirkami imata prednost zbiranje in obdelava posameznih zbirk; v muzeju jih imamo trenutno 11:

- zbirko poslovnih pisem,
- zbirko orožja,
- zbirko plakatov,
- zbirko razglednic,
- zbirko Westen – EMO,
- zbirko tehnic,
- zbirko obrti,
- zbirko iz otroškega življenja,
- zbirko fotografa Josipa Pelikana,
- slovensko zobozdravstveno zbirko,
- splošno zbirko.

Omenjene zbirke ne pomenijo zaključene celote, saj nastajajo vedno nove, odvisno pač od gradiva, ki ga hranimo in ki prihaja v muzej. Ker se ukvarjamo z raziskovanjem Celja v 20. stol., zbiramo in hranimo različne ostanke življenja iz tega obdobja. Naša prioriteta pa je, kot že rečeno, zbiranje fragmentov življenja, zato je zelo porasla zbirka fotografskega gradiva. Kot eden redkih muzejev sproti beležimo dogodke tudi v obliki videodokumentacije. Tako smo v lanskem letu pridobili 47 videokaset, na katerih je zabeleženih 70 dogodkov iz Celja in celjske regije.

Raziskovalno delo

Posamezni strokovni delavci muzeja so kot strokovnjaki s svojega področja sodelovali pri različnih raziskovalnih projektih znotraj in zunaj muzeja. V kustodiatu za zgodovino je bilo težišče dela na pripravi nove stalne razstave, katere otvoritev načrtujemo za leto 1999 in ki bo govorila o življenju Celjanov v 20. stoletju.

Razstave in obiskovalci

V letu 1997 smo v muzeju in izven njega organizirali skupno 24 razstav ter vrsto dejavnosti, ki jih je obiskalo 34108 obiskovalcev. Največ obiskovalcev je bilo na lastnih občasnih razstavah, v otroškem muzeju ter na prireditvah, ki jih je muzej organiziral izven matične hiše.

STALNE RAZSTAVE:

- Celje v letih 1945 – 1980
- Slovenska zobozdravstvena zbirka
- Otroški muzej Hermanov brlog
- Stari pisker
- Atelje Josipa Pelikana

LASTNE OBČASNE RAZSTAVE:

- Glavni trg (občasni razstavní prostori)
- Hi, konjiček (otroški muzej)
- IX. mednarodni slikarski tedni (galerija Keleia)
- Ashod Bayandour (galerija Keleia)
- Ljubica Ratkajec Kočica (občasni razstavní prostori)
- Marko Andlovic (galerija Keleia)
- Tommy Lindon (galerija Keleia)
- Oj ta vojaški boben (občasni razstavní prostori)
- Narodni dom v Celju (Narodni dom)